

WYDARZENIA 1956 r. NA WĘGRZECH

Dwie sylwetki, które odegrały olbrzymią rolę w wydarzeniach węgierskich:

Imre Nagy – długoletni członek węgierskiej partii komunistycznej, po II wojnie światowej został ministrem rolnictwa, był przeciwny kolektywizacji. Od 1953 r. był premierem Węgier i zwolennikiem liberalizacji życia politycznego za co został zdymisjonowany i wykluczony z szeregów partii komunistycznej.

Janos Kadar – jeden z konspiracyjnych przywódców partii komunistycznej w czasie wojny, aresztowany i więziony od 1951 do 1954 r.

1. Geneza

- odwilż spowodowana nową polityką ZSRR podjętą po referacie Nikity Chruszczowa
- niechęć społeczeństwa do represyjnych rządów komunistycznych
- ludność żądała: poprawienia sytuacji gospodarczej, zlikwidowania przymusowych obozów pracy, demokratyzacji życia politycznego
- powstanie klubu dyskusyjnego Petofiego i jego działalność
- skupienie opozycji wokół Imre Nagya (czytaj Nodi), którego ponownie przyjęto do Węgierskiej Partii Pracujących (WPP)
- na początku października 1956 r. rozpoczęły się masowe demonstracje w Budapeszcie (rozpoczęły się od pogrzebu ofiar procesu Rajka – był to pierwszy pokazowy proces w Europie Środkowo – Wschodniej z 1949 r.
- żądania społeczeństwa: przywrócenie demokracji (wolnych, nieskrępowanych wyborów, pluralizmu partyjnego – wielości partii politycznych), wycofania wojsk radzieckich z Węgier i rozwiązania WPP

2. Przebieg:

23.10.1956 r. w Budapeszcie doszło do demonstracji, w której wzięli udział głównie studenci. Przekształciła się ona w walki z siłami bezpieczeństwa.

Opozycja została dopuszczona do władzy: Imre Nagy został premierem, a Janos Kadar I sekretarzem WPP.

KC WPP (Komitet Centralny WPP) poprosił siły radzieckie o pomoc w stłumieniu kontrewolucji.

Powstanie węgierskie – wybuchło po wkroczeniu oddziałów radzieckich do Budapesztu i rozszerzyło się na inne miasta:

- walki z czołgami radzieckimi na ulicach stolicy
- samosądy na członkach węgierskiej służby bezpieczeństwa (AVH)
- część oddziałów Węgierskiej Armii Ludowej poparła powstanie
- 28.10.1956 r. Imre Nagy wynegocjował opuszczenie Budapesztu przez wojska radzieckie

Demokratyzacja Węgier:

- 30.10. – zezwolono na działanie partii politycznych (Partia Drobnych Posiadaczy, Narodowa partia Chłopska, Partia Socjaldemokratyczna) – powstaje rząd koalicyjny
- WPP ulega rozwiązaniu
- 31.10. – deklaracja o wystąpieniu Węgier z Układu warszawskiego, zapowiedzenie rewizji, niekorzystnych dla Węgier układów gospodarczych (zawartych w ramach RWPG)
- 1.11. – ogłoszenie neutralności Węgier

Zakończenie wydarzeń węgierskich:

- 3.11. – aresztowanie delegacji rządu węgierskiego podczas rozmów dotyczących wycofania wojsk radzieckich z Węgier.

- 4.11. – w Szolnok powstaje Węgierski Rewolucyjny Rząd Robotniczo – Chłopski na czele z Janosem Kadarem, który wystosował do ZSRR prośbę o pomoc – ponowna interwencja radziecka na Węgrzech.
- 4-15.11.1956 – walki na terenie całego kraju.
- powstaje Węgierska Socjalistyczna Partia Robotnicza (na czele Janos Kadar) na miejscu WPP

Skutki:

- zginęło ok. 32 tys. osób, w tym ok. 2,5 tys. powstańców (reszta to osoby cywilne), a około 200 tys. wyemigrowało
- represje: powołano trybunały stanu wyjątkowego, które wydały ponad 2 tys. wyroków śmierci, zesłano w głąb ZSRR około 6 tys. osób
- 1958 – śmierć Imre Nagy – został rozstrzelany